

Smart**Farmer**

Prasmīga saimniekošana - inovatīvs rīks lauku attīstībai un ekonomikas izaugsmei

Improving skills for Smartfarming as an innovative tool for rural development and economic growth

LLP LdV TOI project 2013-1-CY1-LE005-03114

Profesiju standarti – Atskaite

Augusts/2014

LLP LdV TOI project 2013-1-CY1-LE005-03114

SmartFarmer

Prasmīga saimniekošana -inovatīvs rīks lauku attīstībai un ekonomikas izaugsmei

Improving skills for Smartfarming as an innovative tool for rural development and economic growth

3.DARBA PAKA	Mācību programmas adaptēšana
Produkts/Nodevums:	Profesiju standartu atskaite

Versija:	3	Datums:	7/8/2014
Tips:	Atskaite		
Izplatīšana:	Projekta partneri		
Atbildīgais partneris:	Lauksaimniecības pētniecības institūts (ARI - Kipra)		
Autors:	Andreas Stylianou		
Līdzautori:	Visi projekta partneri		
Apstiprināts:	Vita Adomaviciute,	Datums:	29/8/2014

	Petros Kosmas		
--	---------------	--	--

Kopsavilkums

Projekta Nr.	2013-1-CY1-LE005-03114
Projekta saīsinājums	SmartFarmer
Projekta pilns nosaukums	Prasmīga saimniekošana -inovatīvs rīks lauku attīstībai un ekonomikas izaugsmei

Atslēgas vārdi	Profesionālie/profesijas standarti, kvalifikācija, prasmes, bioloģiskā lauksaimniecība, "smart" lauksaimniecības produktu ražošana (smart agro-foods)
Abstrakts	Šis ziņojums sniedz kopsavilkumu par profesionālajiem standartiem bioloģiskajā lauksaimniecībā un/vai "smart" lauksaimniecības produktu ražošanā projekta valstīs (Kiprā, Latvijā, Grieķijā, Portugālē un Spānijā). Pamatojoties uz valstu ziņojumiem, profesionālie standarti konkrēti saistīti ar "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu nepastāv projekta valstīs, galvenokārt tāpēc, ka jēdziens Superfoods nav oficiāli atzīts, un tas nav īpaši pazīstams ražotājiem, pārstrādātājiem un tirgotājiem lauksaimniecības un pārtikas nozarēs. Tomēr tēmas par "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu ir iekļautas bioloģiskās lauksaimniecības, un / vai lauksaimniecības nozares profesiju standartos un kvalifikācijās. Turklāt, ja kāds vēlas strādāt kā bioloģiskais zemnieks un/ vai kā zemnieks, standarti nav obligāti projekta valstīs. Bet ir iespējams apmācības sistēmā iekļaut jaunas tēmas par bioloģisko lauksaimniecību un īpaši par „smart” lauksaimniecības produktu ražošanu, piemēram, ogām.

Disclaimer	Šī projekta finansējumu Mūžizglītības programmas ietvaros atbalsta Eiropas Komisija. Šī publikācija atspoguļo tikai autora viedokli, un Komisija neuzņemas atbildību par jebkādu ietvertās informācijas izmantošanas veidu.
------------	---

Contents

1. Ievads	5
2. Profesijas standartu definīcijas	5
3. Profesiju standarti un kvalifikācijas projekta valstīs	6
3.1. Vai profesiju standarti, kas saistīti ar "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību pastāv jūsu valstī / reģionā?	6
3.2. Ja Profesiju standarti pastāv, lūdzu, paskaidrojiet:	7
3.2.1. Kādas profesijas viņi aptver?	7
3.2.2. Kādas profesionālās prasības tiek noteiktas ar standartiem?	7
3.2.3. Vai standarti ir obligāti? Ja jā, tad kā tiek nodrošināta to piemērošana? Vai tiek izsniegti sertifikāti vai līdzīga prakse saistībā ar standartiem?	9
3.2.4. Vai izglītības un apmācības, kas saistīta ar "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību jūsu valstī / reģionā, pamatā ir standarti?	9
3.2.5. Vai ir kādas atsauksmes no "smart" lauksaimniecības produkcijas ražošanas sektorā: kā standarti tiek pieņemti? Vai tie ir noderīgi "smart" lauksaimniecības produkcijas ražošanas nozares attīstībā reģionā?	10
3.3. Gadījumā, ja profesionālie standarti, kas saistīti ar "smart" lauksaimniecības produkcijas ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību nepastāv jūsu valstī/reģionā:	11
3.3.2. <i>Vai jūs domājat, ka profesiju standarti būtu noderīgi "smart" lauksaimniecības produkcijas ražošanas un bioloģiskās lauksaimniecības nozares attīstībai valstī / reģionā? ..</i>	11
4. Galvenie secinājumi	11
1.pielikums	15
2.pielikums	16
4.pielikums	17

1. Ievads

Profesionālo standartu ziņojums ir 3.darba pakas ("Mācību programmas adaptēšana") T3.1 ("profesionālo standartu analīze") uzdevums. Saskaņā ar šo uzdevumu, projekta partneri analizēja savas valsts profesionālos standartus projekta tēmās (piemēram, bioloģisko lauksaimniecību) un sagatavoja īsus ziņojumus par pašreizējo situāciju savās valstīs. Tāpēc šis kopsavilkuma ziņojums apvieno galvenos secinājumus par valstu ziņojumiem.

Šī ziņojuma mērķis ir papildināt ar secinājumiem vajadzību analīzi un palīdzēt partneriem izlemt, kādi mācību/apmācību materiāli būtu pārņemami un pielāgojami projektā ar iespējamām modifikācijām katrā projekta valstī.

Pēc ievaddaļas, šis dokuments organizēts šādi: 2.nodaļā apskatītas definīcijas par profesionālajiem standartiem, bet nākamajā 3.sadaļā, un tās apakšsadaļās aprakstīta pašreizējā situācija par profesionāliem standartiem projekta valstīs. 3.sadaļas saturs sastādīts, pamatojoties uz virkni iepriekš savstarpēji saskaņotiem jautājumiem/vadlīnijām starp partneriem. Galvenie secinājumi prezentēti 4.nodaļā, bet dokumenta noslēgumā pievienoti pielikumi.

2. Profesijas standartu definīcijas

Profesiju standartus dažās valstīs sauc nodarbinātības standartiem, kuri nosaka noteiktu zināšanu, prasmju un darba pieredzes efektīvu sasniegšanu. Profesionālie standarti ir pamats mācību plānu un mācību programmu izstrādei, lai novērtētu iegūtās kvalifikācijas prasības. Šādi standarti var tikt arī izmantoti, lai veicinātu, virzītu tieši profesionālās prakses atbalstoši konkrētai jomai.

Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūra (EKI) <http://www.aic.lv/portal/izglitiba-latvija/eiropas-kvalifikaciju-ietvarstruktura> jeb (EQF)¹ (http://ec.europa.eu/eqf/terms_en.htm):

- **„Profesionālā kvalifikācija”** - noteiktai profesijai atbilstošas izglītības un profesionālās meistarības dokumentāri apstiprināts **novērtējums**.
- **„Nacionālā kvalifikāciju sistēma (NKS)”** ir katras dalībvalsts darbības aspekti, kas saistīti ar izglītības un apmācības atzīšanu, un citi mehānismi, kuri saistīti ar izglītību un apmācību darba tirgum un pilsoniskai sabiedrībai. Tas ietver institucionālo pasākumu izstrādi un īstenošanu, un procesus, kas attiecas uz kvalitātes nodrošināšanu, vērtēšanu un kvalifikāciju piešķiršanu. NKS var veidot vairākas apakšsistēmas, un tajā var ietvert valsts kvalifikāciju ietvarstruktūru (NKI).

---

¹ EQF (EN) – izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa ieteikumu – lai nodrošinātu atsaucē punktus Eiropas valstu kvalifikācijām, ar EKI palīdzību var veiksmīgāk salīdzināt un saprast dažādu Eiropas valstu izglītības kvalifikācijas

- **“Nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra (NKI) ir valsts līmeņa atsauču sistēma,** kurā pa līmeņiem ir sakārtotas kādas valsts izglītības sistēmā piešķirtās kvalifikācijas. NKI struktūra, uzbūve un funkcijas jāveido, balstoties uz EKI, taču par detaļām un reālo NKI nozīmi kvalifikāciju sistēmā ir jāvienojas katras valsts sociāliem partneriem, ņemot vērā nacionālās izglītības tradīcijas un kontekstu, kā arī iesaistīto pušu intereses.
- **“Mācību rezultāti” ir formulējumi par to, ko mācību procesā iesaistītais zina, izprot un spēj darīt pēc attiecīgu mācību pabeigšanas, un tie ir definēti zināšanu, prasmju un kompetenču izteiksmē.**
- **„Zināšanas” nozīmē informācijas asimilēšanas mācību iznākumu. Zināšanas ir ķermeņa fakti, principi, teorijas un prakses, kas ir saistīti ar darba jomu vai studijām. Saistībā ar EKI zināšanas ir aprakstītas kā teorētiskas un / vai faktiskās.**
- **“Prasmes” ir spēja piemērot zināšanas un izmantot prasmes, lai pabeigtu uzdevumu un risinātu problēmas. Saistībā ar EKI prasmes ir aprakstītas kā kognitīvas (loģiskās, intuitīvās un radošās domāšanas izmantošana) vai praktiskas (ietverot roku veiklību un metožu, materiālu, darba rīku un instrumentu izmantošanu).**
- **“Kompetence” ir pierādīta spēja izmantot zināšanas, prasmes un personiskās, sociālās un / vai metodiskās spējas darba un mācību situācijās un profesionālajā un personīgajā attīstībā. Saistībā ar EKI kompetenci apraksta saistībā ar atbildību un autonomiju.**

3. Profesiju standarti un kvalifikācijas projekta valstīs

3.1. Vai profesiju standarti, kas saistīti ar "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību pastāv jūsu valstī / reģionā?

Latvija

Dažādas profesionālās izglītības un apmācības programmas² tiek izstrādātas un piedāvātas visām Latvijas tautsaimniecības nozarēm.

Profesionālās izglītības profesiju standarti nosaka profesionālās izglītības programmu saturu. Vairākums profesionālās izglītības iestādes Latvijā nodrošina trīs un četru gadu profesionālās izglītības un apmācības programmas, un tikai nedaudzas programmas paredzētas pamata profesionālās izglītības un apmācības mērķiem.

² Profesionālās izglītības programmas ietver: mērķus, saturu un profesionālās izglītības programmas īstenošanas plānu; prasības attiecībā uz iepriekšējo izglītību; un personīgos, finanšu un materiālie resursus, kas nepieciešami tās īstenošanai. Profesionālās izglītības programmas izstrādā izglītības iestādes saskaņā ar izglītības, profesiju standartu, kā arī ar Valsts izglītības satura centra rekomendācijām. Pēc tam, programmas novērtē centrā un licencē Izglītības kvalitātes valsts dienests. Tādējādi, ja izglītības programma neatspoguļo attiecīgās zināšanas, prasmes un kompetences, kas iekļauti standartos, tā netiek licencēta un akreditēta, un izglītības iestāde nedrīkst izsniegt valsts atzītu izglītības dokumentu.

Profesionālie standarti un kvalifikācijas, kas konkrēti saistīti ar "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu nav izstrādāti Latvijā, jo jēdziens „smart” pārtikas produkti nav oficiāli atzīts, galvenokārt tāpēc, ka mazs ir šo produktu ražošanas apjoms un lauksaimniecības nozare kopumā.

Ir izstrādāts profesiju standarts DĀRZNIKAM (3 kvalifikācijas līmenis), kurā paredzēti konkrēti uzdevumi un darbinieka pienākumi, kā arī prasmes, iemaņas un profesionālās zināšanas, lai varētu veikt augļu, ogu un dārzeņu audzēšanu, t.sk. smartfoods. Bioloģiskā ražošana ir daļa no šī profesiju standarta.

Profesijas standarti nosaka: (a) vispārīgi jautājumi (nosaukums un profesijas kods), (b) profesijas apraksts (profesionālās kvalifikācijas līmenis, kopsavilkums profesionālās darbības pamatuzdevumiem), (c) profesionālās kompetences, kas nepieciešamas, lai veiktu profesionālo darbību (d) nepieciešamās prasmes profesionālās darbības pamatuzdevumu īstenošanai, (e) nepieciešamās zināšanas, lai veiktu profesionālo darbības pamatuzdevumus, pienākumus un uzdevumus, (f) specifiski faktori, kas saistīti ar lauksaimniecības un pārtikas nozari, un (g) prasmes un zināšanas.

3.2. Ja Profesiju standarti pastāv, lūdzu, paskaidrojiet:

3.2.1. Kādas profesijas viņi aptver?

Latvija

Dažādi profesiju standarti ietver lauksaimniecības un pārtikas / bioloģiskās lauksaimniecības priekšmetus (2.pielikums). Profesijas ciešāk saistīti ar lauksaimniecības un pārtikas nozari ir:

- Dārzkopības strādnieks (2.kvalifikācijas līmenis).
- Dārznieks (3.kvalifikācijas līmenis) ar specializāciju augļu audzēšanā.
- Dārzkopības komercdarbnieks (3.kvalifikācijas līmenis).

Tomēr nav profesiju standartu, kas saistīti tikai un vienīgi ar bioloģisko lauksaimniecību Latvijā. Bioloģiskās lauksaimniecības tēmas ir iekļautas iepriekšminētajos profesiju standartos, kā arī standartos, kas saistītas ar lauksaimniecību kopumā. Dažāda garuma pieaugušo izglītības kursi tiek piedāvāti bioloģiskās lauksaimniecības apgūšanai.

3.2.2. Kādas profesionālās prasības tiek noteiktas ar standartiem?

Latvija

Dārzkopības komercdarbnieks³ uzņēmumā nodarbojas ar dārzkopības produkcijas ražošanu nelielā uzņēmumā vai lielākā uzņēmumā ar ražošanas materiālu sagādi un saražotās produkcijas realizāciju, kā arī ar grāmatvedības datu uzskaiti un apstrādi. Dārzkopības komercdarbnieks veic pilna cikla grāmatvedības uzskaiti, aprēķina izejvielu, produkcijas ražošanas izmaksas, darba algas,

³ <http://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/ps0194.pdf>

nodokļus; izstrādā kultūru tehnoloģiskās kartes ar nepieciešamo darbu ekonomiskajiem aprēķiniem, prot sakārtot saimniecības dokumentāciju atbilstoši Latvijas likumdošanai.

Dārzkopības komercdarbinieks prot sagatavot produkciju realizācijai, zina tās kvalitātes prasības, pazīst mārketinga īpatnības, spēj strādāt realizācijas uzņēmumā. Viņš orientējas dārzkopības produkcijas sortimentā, pazīst arī retāk audzētas kultūras, zina produkcijas optimālos realizācijas laikus, uzglabāšanas īpatnības. Viņš orientējas produkcijas cenu noteikšanā, reklāmā, tirgus izpētē. Ar apgūtajām zināšanām dārzkopības jomā dārzkopības komercdarbiniekam ir iemaņas veikt galvenos, ar dārzkopības produkcijas izaudzēšanu saistītos, darbus atklātā lauka vai zemstikla dārzenkopībā, augļkopībā, stādāmā materiāla audzēšanā, bišķopībā; viņš zina izplatītāko kultūru ražošanas tehnoloģijas, to mehanizācijas iespējas; ir priekšstats par mēslošanas un augu aizsardzības īpatnībām.

Īpašās prasības konkrētu uzdevumu veikšanai:

- Prasme strādāt individuāli un vadīt atsevišķus darbiniekus.
- Zināšanas augu aizsardzības preparātu lietošanā (apliecība augu aizsardzības preparātu lietošanai)
- Vēlamas auto un traktora vadīšanas tiesības (izņēmums speciālista veselības stāvoklis), kas nodrošina nepieciešamo ražošanas materiālu, saražotās produkcijas transportēšanu, savlaicīgu darbu uzraudzīšanu un vadīšanu.

Zināšanu prasības:

- Dārzkopībā lietojamo augu, to šķirņu sortimentu augļkopībā, dārzenkopībā, puķkopībā
- Dārzkopības kultūru audzēšanas specifika atklātā laukā un siltumnīcās
- Dravniecība
- Augu pavairošanas metodes
- Augu morfoloģija un fizioloģija
- Augkopības kultūru audzēšanas īpatnības augu sekas un augsnes ielabošanas nodrošināšanai
- Audzēšanai piemērotās augsnes, substrāti, to ielabošana
- Augu mēslošanas līdzekļi, to lietošanas īpatnības
- Augu aizsardzība pret nezālēm, kaitēkļiem, slimībām
- Mašīnas un mehānismi, to lietošana darbu mehanizācijā
- L/s būves, to iekārtojums un ekspluatācijas īpatnības
- Darbu organizācija un plānošana.
- Saimniecības datu uzskaitē, grāmatvedības dokumentācija
- Biznesa pamati
- Uzņēmējdarbības pamati
- Uzņēmuma un darba kolektīva vadīšana
- Dārzkopības produkcijas uzglabāšanas, pārstrādes pamati
- Mārketinga īpatnības dārzkopībā
- Produkcijas realizācijas īpatnības, kvalitātes prasības. Standarti
- Darba aizsardzības noteikumi. Pirmās palīdzības sniegšana

- Vides mācība, ekoloģija
- Lietišķā informātika, darbs ar datoru. Datu apstrāde un analīze
- Profesionālā svešvaloda (angļu/vācu)
- Bioloģiskās lauksaimniecības īpatnības
- Apstādījumu veidošana un kopšana
- L/s likumdošana dārzkopības uzņēmumā
- Zemes ierīkošanas un meliorācijas principi

3.2.3. Vai standarti ir obligāti? Ja jā, tad kā tiek nodrošināta to piemērošana? Vai tiek izsniegti sertifikāti vai līdzīga prakse saistībā ar standartiem?

Latvija

Šie standarti ir obligāti tikai, lai iegūtu kvalifikācijas līmeņus (2.3.4.5.), kas saistīti ar lauksaimniecību. Pieaugušo tālākizglītības programmām tiek definēts stundu skaits. Tomēr, lai strādātu par lauksaimnieku (t.sk. bioloģisko) standarti nav obligāti.

Audzēkņi apgūstot programmu kārtā centralizēto pārbaudi, ko organizē Valsts saturs centra. Standartu mērķis ir nodrošināt, lai visiem absolventiem, iegūstot noteiktu profesiju, ir vienādas zināšanas, kompetences un prasmes. Sociālie partneri ir iesaistīti, izvērtējot pārbaudes rezultātus. Iegūstot profesiju, tiek izsniegts kvalifikāciju apliecinājošs dokuments.

3.2.4. Vai izglītības un apmācības, kas saistīta ar "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību jūsu valstī / reģionā, pamatā ir standarti?

Latvija

Izglītība un apmācība, kas saistīta ar "smart" lauksaimniecības pārtikas ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību Latvijā balstās uz profesiju standartiem.

Gan profesiju standarti un mācību programmas ir izstrādātas sadarbībā ar profesionālajām asociācijām, kuras pārstāv dažādas tautsaimniecības nozares. Pamatojoties uz attiecīgajiem standartiem un paraugprogrammām, izglītības iestādes veido savas mācību programmas atbilstoši vietējā darba tirgus vajadzībām.

Mācību iespējas:

- Augstākā līmeņa apmācības: grāds agronomijā un dārzkopība, universitātes līmenis.
- Vidējais līmenis: profesionālās izglītības dažādi kvalifikācijas līmeņi (balstoties uz profesionālo kvalifikāciju).
- Pamata līmenis: Izglītības un zinātnes ministrijas reģistrēto izglītības iestāžu piedāvājums, Labklājības ministrijas organizētās bezdarbnieku apmācības (balstoties uz profesionālo kvalifikāciju).

- Īpaši daudzveidīgi dažādas specializācijas īslaicīgi tematiski kursi atbilstoši lauksaimnieku vajadzībām, kurus organizē: Latvijas Lauku konsultāciju centrs un Profesionālo asociāciju pārstāvji, piem. Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija, Augļu audzēšanas asociācija, Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Latvija Valsts Augļkopības institūts.

Tomēr ir lielas iespējas, lai uzlabotu jau esošo sistēmu ar konkrētiem īsiem kursiem kopā un/vai ar jau esošajiem piedāvātajiem kursiem pieaugoši papildinot ar konkrētākiem / detalizētiem priekšmetiem.

Jau esošā profesionālās pilnveides programma "Lauksaimniecības pamati", kuras ilgums ir 170 stundas, arī piedāvā e-apmācības versiju. Programma licencēta un akreditēta, to īsteno SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs". Pēc gala eksāmenu nokārtošanas, dalībnieki saņem Izglītības un zinātnes ministrijas atzītu dokumentu.

Kurss "**Augkopības un lopkopības produkcijas ražošana bioloģiskajā lauksaimniecībā**" ir piemērs jau esošiem kursiem. Šā kursa saturs un struktūra parādīta 4.pielikumā.

3.2.5. Vai ir kādas atsauksmes no "smart" lauksaimniecības produkcijas ražošanas sektorā: kā standarti tiek pieņemti? Vai tie ir noderīgi "smart" lauksaimniecības produkcijas ražošanas nozares attīstībā reģionā?

Latvija

Profesiju standartu izstrādē būtiska nozīme ir sociālo partneru iesaistīšanai, jo profesionālās izglītības kvalitāte nav iespējama bez viņu aktīvas līdzdalības. Sociālie partneri tiek iesaistīti mācību programmu izstrādē, kā arī risinot citus profesionālo izglītības jautājumus.

Lai palielinātu profesionālās izglītības prestižu, demonstrētu profesionālo izglītību darbībā un veicinātu izglītojamo konkurētspēju, profesionālās izglītības konkursi izglītības iestādēs tiek organizēti sadarbībā ar nozares asociācijām un profesionālām organizācijām. Latvijas jauniešu līdzdalība tiek nodrošināta starptautiskajā Euroskills konkursā. EuroSkills ir starptautisks profesionālās meistarības konkurss jauniešiem, kurā vairāk kā 30 dalībvalstu pārstāvji demonstrē un salīdzina savas profesionālās prasmes un konkurētspēju ar citu valstu jauniešiem. EuroSkills ir iespēja gūt personīgus panākumus, prezentēt savas valsts profesionālās izglītības kvalitāti, salīdzināt profesionālās kompetences, sekmēt konkurētspēju, tāpat vairot profesionālās izglītības popularitāti un pievilcību.

Nacionālā izglītības iespēju datubāze <http://www.niid.lv> piedāvā informāciju par izglītības iespējām Latvijas izglītības iestādēs.

Apmācības lauksaimniecības produkcijas ražošanas nozarē un bioloģiskajā lauksaimniecībā atbalsta dažādi ES fondi un programmas (piem. jaunajiem lauksaimniekiem, uzņēmējdarbības uzsākšanai laukos u.c.).

Ir vērts pieminēt, ka pēc pamatskolas, jaunie studenti nav ļoti ieinteresēti lauksaimniecības, pārtikas nozares vai bioloģiskās lauksaimniecības specialitātēs. Studenti un pieaugušie, dod priekšroku īstermiņa kursiem ar ļoti praktisku apmācību, kvalificētiem pasniedzējiem un interesantiem, pievilcīgiem un radošiem mācību materiāliem.

3.3. Gadījumā, ja profesionālie standarti, kas saistīti ar "smart" lauksaimniecības produkcijas ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību nepastāv jūsu valstī/reģionā:

3.3.2. Vai jūs domājat, ka profesiju standarti būtu noderīgi "smart" lauksaimniecības produkcijas ražošanas un bioloģiskās lauksaimniecības nozares attīstībai valstī / reģionā?

Latvija

Latvijas Lauksaimniecības universitāte piedāvā bioloģiskās lauksaimniecības kursus (75 stundas). Atsevišķs profesijas standarts bioloģiskajai lauksaimniecībai nebūtu nepieciešams Latvijā, jo tā ir iekļauta lauksaimniecības un dārzkopības profesionālo izglītības programmu saturā.

Tomēr, ņemot vērā jau esošo situāciju lauksaimniecības izglītībā, būtu lietderīgi izstrādāt jaunas profesionālās izglītības programmas (ilgums no 1 līdz 3 gadiem) vai profesionālās tālākizglītības programmas (ilgums ne mazāk kā 160 akadēmiskās stundas, kas var būt daļa no kvalifikācijas), lai attīstītu "smart" lauksaimniecības un pārtikas nozari.

4. Galvenie secinājumi

Kopsavilkuma pārskats sniedz informāciju par profesiju standartiem un kvalifikāciju bioloģiskajā lauksaimniecībā un / vai "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu projekta valstīs: Kiprā, Latvijā, Grieķijā, Portugālē un Spānijā. Šī ziņojuma mērķis ir papildināt ar secinājumiem vajadzību analīzi un palīdzēt partneriem izlemt, kādi mācību/apmācību materiāli būtu pārņemami un pielāgojami projektā, ar iespējamām modifikācijām katrā projekta valstī.

Kipra

Kiprā, profesionālie standarti, kas saistīti ar bioloģisko lauksaimniecību, "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu un lauksaimniecību vispār nepastāv, kā arī nav plānots izstrādāt tuvākajā laika periodā. Tomēr Kipras lauksaimniekiem ir iespēja iegūt profesionālo apmācību, izmantojot dažādas aktivitātes, ko veic DOA un ARI.

Parasti DOA nodrošina tālākizglītību un mūžizglītību lauksaimniekiem par dažādām tēmām, piemēram, lauku attīstību, augu aizsardzību, bioloģisko lauksaimniecību, integrēto pārvaldību siltumnīcās u.c. Apmācību kursi ir vairāk saistīti ar tehniskiem jautājumiem un neietver ekonomikas, mārketinga, vadības un lauksaimniecības uzņēmējdarbības moduļus. Varētu teikt, ka

tā ir vājākā vieta esošajā apmācību sistēmā Kiprā. Turklāt, lauksaimnieciskā izglītība Kiprā galvenokārt piedāvā profesionālās apmācības jauniekiem lauksaimniekiem, mācekļiem vienas dienas apmācībās un lekcijās.

Mācību kursi, kurus piedāvā kompetentās iestādes nav obligāti, izņemot lauksaimniekus, kuri vēlas saņemt ES fondu finansējumu. Viņiem ir nepieciešams pierādīt atbilstošu profesionālo izglītību. Tāpat jāatzīmē, ka šajosursos nav obligāta kursa un/ vai izvēles mācību kursa par "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu vai bioloģisko lauksaimniecību.

Latvija

Latvijā, profesionālo standarti un kvalifikācijas, kas tieši saistīti ar "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu nav izstrādāti, galvenokārt tāpēc, ka Latvija ir maza valsts un tur ir mazs pieprasījums pēc šāda veida apmācības nozarē kopumā. Līdz ar to profesionālās organizācijas risina šos konkrētus apmācības jautājumus par smartfoods ražošanu, pārstrādi un tirdzniecību. Tomēr, profesionālās apmācība par bioloģisko lauksaimniecību un smartfoods notiek jau esošo profesiju standartu ietvaros lauksaimniecības un dārzkopības nozarēs. Kā rezultātā, tā varētu teikt, ka atsevišķi profesijas standarti bioloģiskajā lauksaimniecībā nebūtu nepieciešami Latvijā.

Lai strādātu par lauksaimnieku (t.sk. bioloģisko) Latvijā, profesiju standarts nav obligāts. Tie ir obligāti, lai iegūtu konkrētu kvalifikācijas līmenī (2., 3., 4., 5.) lauksaimniecībā. Pieaugušajiem tālākizglītības programmās tiek definēts noteikts stundu skaits, kuru atbilstoši pielīdzina lauksaimniecības izglītībai.

Jaunieši pēc pamatskolas un jaunie studenti nav ieinteresēti apgūt lauksaimniecības un pārtikas nozares vai bioloģiskās lauksaimniecības specialitātēs. Tā vietā, viņi dod priekšroku īstermiņa kursiem ar praktisko apmācību, kuros tiek izmantoti nteressanti, pievilcīgi un radoši mācību materiāli.

Ņemot vērā esošo situāciju lauksaimniecības izglītībā, un, lai veicinātu smartfoods un bioloģiskās lauksaimniecības nozares, būtu būt lietderīgi izstrādāt papildu profesionālās izglītības programmas ar ilgumu no 1 līdz 3 gadiem vai profesionālās tālākizglītības programmām ar laiku ne mazāk kā 160 akadēmiskās stundas. Šo programmu saturs jābalsta uz darba tirgus vajadzībām, līdz ar to nozares darba devēju iesaistīšanās ir ļoti svarīga.

Latvijas partneri norādīja, ka labākais risinājums jau esošajās profesionālās apmācības programmās "smart" lauksaimniecības produktu ražošanas nozarē būtu iekļaut jaunus tematus par bioloģisko lauksaimniecību, kā arī iekļaut smartfoods tēmas, piemēram par ogām.

Grieķija

"Smart" lauksaimniecības produktu ražošanas apgūšanai nav atsevišķu profesiju standartu. Ir profesionālā kvalifikācija profesijām, kas saistītas ar lauksaimniecību, piemēram, agrotūrisma lauksaimnieks, un pašnodarbināts lauksaimnieks augkopībā un/vai lopkopībā. Bioloģiskās lauksaimniecības apgūšanai nav atsevišķu profesiju standartu, bet tēmas iekļautas pašnodarbinātā lauksaimnieka profesijas apgūšanā.

Apmācības, kas saistītas ar "smart" lauksaimniecības produktu ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību galvenokārt ietver valsts izglītības sistēmas augstākā izglītība. Turklāt ir īslaicīgi kursi lauksaimniekiem, kurus piedāvā Lauku attīstības un pārtikas ministrija, vietējās pašvaldības, NVO u.c.

Neskatoties uz to, ka ekonomiskā situācija Grieķijā spiež daudzus cilvēkus meklēt alternatīvus darbības lauksaimniecībai, standarti nav obligāti. Konkurētspējīgu produktu radīšanas process pieprasa zināšanas un pieredzi. Nepietiekams esošās lauksaimniecības izglītības piedāvājums lauksaimniekiem, kuri domā par iekļūšanu lauksaimniecības tirgu ir palielinājis vajadzību pēc izglītības un apmācības.

Portugāle

Profesionālie standarti bioloģiskajai lauksaimniecībai nav izstrādāti un iekļauti Nacionālajā profesiju klasifikatora (NCO-94). Turklāt, nav īpašas kvalifikācijas, kas saistīta ar bioloģiskās lauksaimniecības darbības jomu NCQ.

Īslaicīgas apmācības kursi (25 vai 50 stundas) bioloģiskajā lauksaimniecībā, tomēr ir daļa no NCQ (1 obligātā vienība un 6 izvēles vienības), kā arī bioloģisko lauksaimniecību apmāca kursus 140 stundu garumā. Citiem vārdiem sakot, nav profesiju standarta vai oficiāli atzītas kvalifikācijas (kas nodrošina kvalifikācijas līmeni), kura īpaši attiektos uz bioloģisko lauksaimniecību. Tomēr, ir apmācību vienības jeb kursi bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Valstī ir izstrādāti priekšlikumi, lai paplašinātu mācību saturu bioloģiskajā lauksaimniecībā un iekļautu Nacionālajā katalogā (piemēram, par jaunām īstermiņa apmācības vienībām, vai esošo vai jaunu vienību iekļaušanu kā obligātu prasību, lai iegūtu izvēlēto kvalifikāciju). Tāpat jauni priekšlikumi risina papildus bioloģiskās lauksaimniecības tematus. Atzītās mācību organizācijas, piemēram, Agrobio (Portugāles Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija) varētu būt ieinteresētas iesniegt priekšlikumus, lai paplašinātu apmācību bioloģiskās lauksaimniecības tēmās.

Tas ir diezgan maz ticams, ka mācību risinājumi par "smart" lauksaimniecības pārtikas produktu iekļaušanu jaunos kvalifikācijas standartos tiek ierosināti vai īstenoti. Tas skaidrojams ar divu galveniem iemesliem: i) jēdziens smartfoods netiek oficiāli atzīts; ii) nav profesionālas organizācijas, kas risina konkrētus jautājumus par smartfoods ražošanu, pārstrādi un tirdzniecību. Labākais risinājums, lai aptvertu smart lauksaimniecības pārtikas ražošanas nozari oficiālajā esošo apmācību sistēmā būtu apsvērt jaunu tematu iekļaušanu bioloģiskajā lauksaimniecībā, īpaši pievērsties smartfoods, piem. ogām.

Spānija

"Smart" lauksaimniecības produktu ražošana nav oficiāli atzīta Spānijā, sekojoši nav īpašas profesionālās kvalifikācijas šajā jomā. Tomēr, bioloģiskā lauksaimniecība, kā profesionālā kvalifikācija ir ietverta lauksaimniecības profesiju grupā. Turklāt profesionālā kvalifikācija ir saistīta ar kultūru audzēšanu ražošanai, piemēram, zālaugiem, augļkopībai, dārzeņkopībai u.c. Tā rezultātā

Spānijas ziņojums ietver Bioloģiskās lauksaimniecības profesijas standartus, jo tas ir visskaidrāk iekļauts Spānijas profesionālās izglītības sistēmā.

Galvenie mācību kursi / moduļi, kas ir balstīti uz profesionālo kvalifikāciju bioloģiskajā lauksaimniecībā ir: a) sertifikāts profesionālajā bioloģiskajā lauksaimniecībā (480 stundas); b) profesionālo kvalifikācija bioloģiskajā lauksaimniecībā (600 stundas); c) Profesionālā apmācība - tehniķis bioloģiskajā ražošanā (2000 stundas). Tas ir visizplatītākais veids, lai saņemtu profesionālu sertifikātu bioloģiskajā lauksaimniecībā (t.i. ietver vairākus mācību moduļus). Bet lai darboties kā lauksaimnieks vai laukstrādnieka palīgs nav nepieciešama kvalifikācija, t.i. standarti nav obligāti. Tomēr, sabiedrība pieprasa speciālistus ar noteiktu prasmju līmeni, kuru apstiprina profesionālā kvalifikācija.

Publiskās izglītības sistēma ir balstīta uz esošiem standartiem un kvalifikācijām, īpaši zemākajos apmācību līmeņos. Apmācības piedāvājums sastāv no augstākās, vidējās un pamata izglītības līmeņiem, un īpašu tematiski daudzveidīgu īstermiņa kursu ar konkrētu specializāciju, saskaņā ar lauksaimnieku vajadzībām. Taču ir lielas iespējas sistēmas uzlabošanai ir īsiem kursiem (semināriem) kombinācijā ar piedāvātajiem kursiem pieaugošiem.

Lauksaimniecības strādnieki un zemnieki, īpaši jauniešiem aizvien biežāk ir nepieciešamas pierādīt savas zināšanas un prasmes. Apmācība Extremaduras reģionā un Spānijā kopumā fokusējas vairāk uz praktisko apmācību, nevis uz teorētisko saturu. To ļoti novērtē studenti.

Vispārējie secinājumi

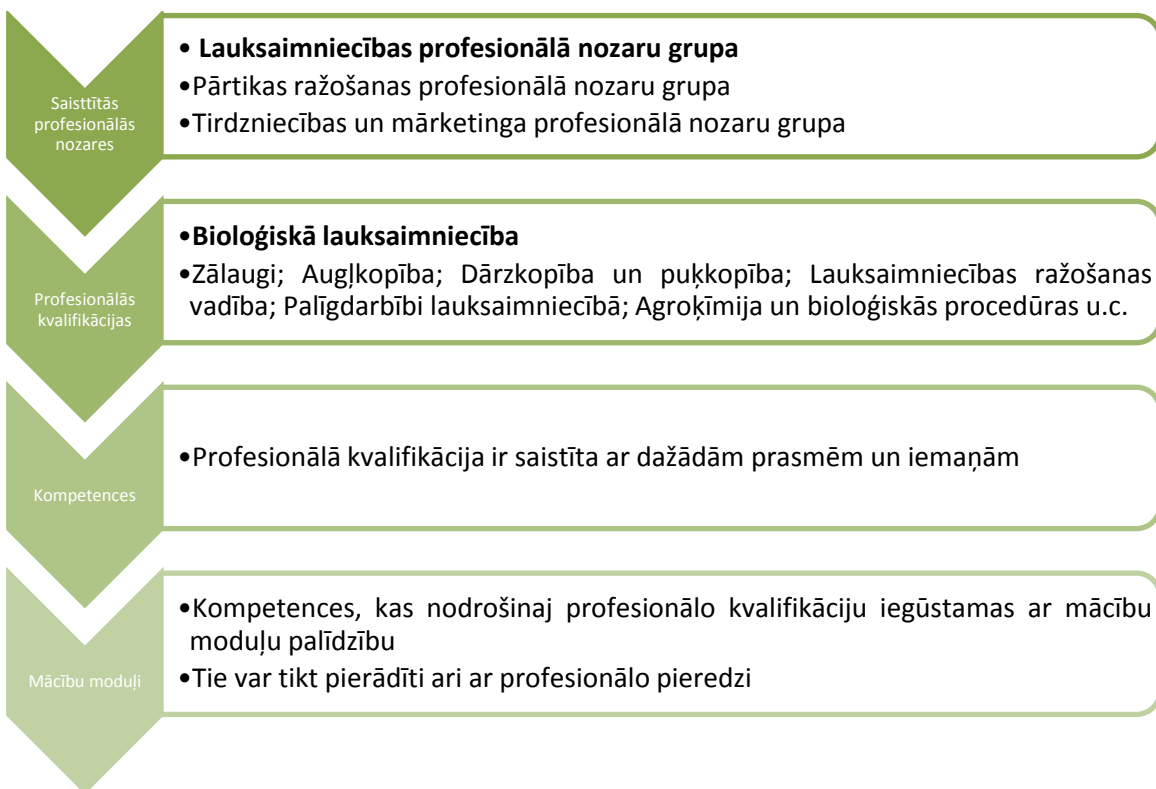
Pamatojoties uz valstu ziņojumos sniegto informāciju, un, izmantojot Kopsavilkuma ziņojuma paplašināto informāciju, profesionālie standarti konkrēti saistīti ar "smart" lauksaimniecības pārtikas ražošanu nepastāv projekta dalībvalstīs, jo īpaši tāpēc, ka jēdziens Superfoods netiek oficiāli atzīts, un mazpazīstams ražotājiem, pārstrādātājiem un tirgotājiem lauksaimniecības un pārtikas nozarēs. Tomēr, tēmas, kas saistītas ar "smart" lauksaimniecības pārtikas ražošanu, ir iekļautas bioloģiskās lauksaimniecības profesiju standartos un kvalifikācijās. Ir vērts pieminēt, ka ja kāds vēlas strādāt bioloģiskajā lauksaimniecībā, un / vai audzēšanā kopumā, esošie standarti nav obligāti projekta valstīs.

Tomēr ir labas iespējas iekļaut "smart" lauksaimniecības pārtikas ražošanu jomu oficiālajās esošajās dalībvalstu apmācības sistēmās, papildinot tās ar jaunām tēmām par bioloģisko lauksaimniecību t.sk. par "smart" lauksaimniecības pārtikas ražošanu, piemēram, ogām.

Visbeidzot, saskaņā ar vajadzību analīzes rezultātus, šķiet, ka labākais veids, bioloģiskajiem lauksaimniekiem un / vai potenciālajiem bioloģiskajiem lauksaimniekiem Superfoods apmācībām vai informācijas gūšanai ir īstermiņa (modulāri) tiešās apmācības kursi. Tāpat noteiktas vissvarīgākās apmācības jomas - Superfoods tirdzniecība un mārketinga.

1.pielikums

2.pielikums

No.	Reģistrācijas Nr.	Tematiskā joma	Profesija	Kvalifikācijas līmenis
1	PS 0240	Lauksaimniecība, Mežsaimniecība un Zivsaimniecība	Lauksaimniecības palīgstrādnieks	1
2	PS 0178	Lauksaimniecība, Mežsaimniecība un Zivsaimniecība	Laukstrādnieks (augkopība)	2
3	PS 0206	Lauksaimniecība, Mežsaimniecība un Zivsaimniecība	Laukstrādnieks	2
4	PS 0085	Lauksaimniecība, Mežsaimniecība un Zivsaimniecība	Dārznieks (stādu auzdētājs)	3
5	PS 0195	Komerczinības un administrēšana	Lauku īpašuma apsaimniekotājs	3
6	PS 0194	Komerczinības un administrēšana	Dārzkopības komercdarbnieks	3
7	PS 0196	Lauksaimniecība, Mežsaimniecība un Zivsaimniecība	Dārznieks	3
8	PS 0232	Komerczinības un administrēšana	Agrobiznesa komercdarbnieks	3
9	PS 0089	Lauksaimniecība, Mežsaimniecība un Zivsaimniecība	Stādaudzēšanas tehniķis	4
10	PS 0217	Lauksaimniecība, Mežsaimniecība un Zivsaimniecība	Dārzkopības speciālists	4
11	PS 0183	Komerczinības un administrēšana	Komercdarbības speciālists lauksaimniecībā	4
12	PS 0467	Lauksaimniecība, Mežsaimniecība un Zivsaimniecība	Lauku saimniecības vadītājs	5
13	PS 0466	Lauksaimniecība, Mežsaimniecība un Zivsaimniecība	Agronoms	5

4.pielikums

Saturs un struktūra “Augkopības un lopkopības produkcijas ražošana bioloģiskajā lauksaimniecībā”⁴.

Kursu mērķis: kurss paredzēts, lai izglītotu lauku uzņēmējus par bioloģiskās lauksaimniecības pamatprincipiem.

Norises vieta - Jelgavas pils

Mērķa auditorija: Interesenti, kuri vēlas iegūt zināšanas par uzņēmējdarbību, strādājot pēc bioloģiskās lauksaimniecības metodes

Kursu saturs:

Bioloģiskās lauksaimniecības metodes būtība un lietošanas nozīme. Likumdošana un valsts atbalsta politika bioloģiskajā lauksaimniecībā (Dz. Kreišmane)

Atbilstības novērtēšana. Sertifikācija un dokumentācija bioloģiskajā l/s (E. Aplociņa)

Bioloģiskās lauksaimniecības metodes augu aizsardzībā (M. Kilēvica)

Dzīvnieku audzēšana un ēdināšana pēc bioloģiskās l/s metodēm (E. Aplociņa)

Biškopība bioloģiskajā l/s (B. Tikuma)

Augkopības produkcijas ražošana pēc bioloģiskās l/s metodēm (Dz. Kreišmane)

Ārstniecības augu un garšaugu audzēšana un pielietošana pēc bioloģiskās l/s metodēm (M. Liepniece)

Augkopības produkcijas ražošana pēc bioloģiskās l/s metodēm, bioloģiskās lauksaimniecības tirgus pamati (Dz. Kreišmane)

Mācību metodes: Kursu apguvē tiek izmantotas lekcijas, mācību izdales materiāli tēmu izpratnei, kā arī notiek praktiskie darbi. Tiek izstrādāts noslēguma darbs - saimniekošanas plāns.

Kursu procesa organizācija un rezultāts: Mācības notiek grupā. Mācību ilgums 7 dienas, divas reizes nedēļā. Katru dienu ielānotas 10 akadēmiskās stundas lekcijas vai praktiskie darbi. Nodarbības ilgums - 40 minūtes. Kursā noslēgumā tiek iegūts sertifikāts par kursa apgūšanu bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Pasniedzēji: LLU, Lauksaimniecības fakultātes u.c.

Asoc.prof. D. Kreišmane, lekt. E. Aplociņa, asist. M. Liepniece, M. Kilēvica., B. Tikuma

Stundu skaits: 75 h

Kursu maksa: 225 Ls vai EUR 320.15

⁴ <http://www.mc.llu.lv/index.php/lauksaimnieciba/157-augkopibas-un-lopkopibas-produkcijas-razosana-biologiskaja-lauksaimnieciba>